

Ders: 20**Konu: Hz. TALHA B. UBEYDULLAH (RA)**

İslam'a girenlerin ilklerindedir. Hayatta iken cennetle müjdelenen on sahabeden (**aşer-i mübeşşere**) birisidir.

Baba tarafından Hz. Ebu Bekir (r.a.)'in akrabasıdır ve uzaktan da olsa amcazadesidir. Çünkü dedesi, Ebû Bekr-i Sıddîkın dedesinin kardeşidir. Büyük Bedir gazâsının dışında bütün gazalarda Peygamber Efendimiz (a.s.)'la beraber olmuştur. Bedir gazasında ise, bir görev sebebiyle Şam'da bulunması sebebiyle hazır olamamıştı. Onun hakkında Peygamber efendimiz (a.s.),

“Talha ile Zübeyr, Cennette komşularımdır” buyurmuştu. Çok büyük bir servete sahipti ve zaman zaman Allah yolunda harcamalarda bulunurdu. Cemel Savaşında Hz. Aişe (r.a.) ile beraberdi. Atılan bir ok sebebiyle şehîd oldu. Durumdan haberdar olan Hz. Ali (r.a.) efendimiz son derece üzüldü ve ağladı. Kumlara belenmiş saklındaki kumları elleri ile silerek temizledi. Cenaze namazını bizzat kendisi kıldırdı.

Hz. Talha (r.a.)'in adı, Talha b. Ubeydullah b. Osman b. Amr b. Kâ'b'dır. Künyesi Ebû Muhammed, lakabı Feyyaz ve Hayyir (çok hayır işleyen)'dir. Hicretten yirmidört yıl önce Mekke'de doğdu. Soyu, Hazreti Ebû Bekir ve daha yukarda Peygamber efendimiz (a.s.)'la birleşmektedir. Babası Ubeydullah hayatta iken Talha, İslâm'ı kabul etti. Hz. Ebu Bekir (r.a.) efendimizin daveti ile İslâm'a girenlerdendir. Sekizinci müslümandır.

Hz. Talha (r.a.) bir kaç defa evlenmiş, onu erkek, dördü kız olmak üzere ondört çocuğu olmuştur. Hz. Ebu Bekir (r.a.) efendimizin kızı Ümmü Gülsüm ile de evlenmiş olmakla ona damat ve Efendimiz (a.s.)'a bacanak idi.

Hz. Talha, İslâm'dan önce de ticâretle meşgul olduğu için zaman zaman Mekke dışına çıkardı. Bu ticarî seyahatlerin birinde Busra'da kurulan bir fuarda bulunmuştu. Bir rahib, “Mekke'den gelen var mı?” diye yüksek sesle nida etti. Bunun üzerine Hz. Talha (r.a.), “Ben Mekkeliyim” dedi. Rahib; “Ahmed (a.s.) zuhur etti mi!” diye sordu. Hz. Talha, “Ahmed kimdir?” diye sorunca, rahip, “Abdullah b. Abdülmuttalibin oğludur. O'nun zuhur edeceği şehir Mekke'dir. O, peygamberlerin sonuncusudur. Kendisi Harem-i şerîften çıkarılacak, hurmalık, taşlık ve çorak bir yere hicret edecektir.” dedi.

Rahibin bu sözleri Hz. Talha'ya tesir etti. İşlerini bitirerek Mekke'ye geldiği zaman, hemen çevreyi kolaçan eyledi. Soruşturduğu insanlar, “Evet Abdullahın oğlu Muhammed-ül-Emin peygamberliğini ilan etti. Ebû Kuhafe'nin oğlu Ebû Bekir de ona uydu” dediler. Bunun üzerine Talha (r.a.), hemen Hz. Ebû Bekir'e gitti. Onun da müslüman olduğunu öğrenince, Hz. Ebû Bekir (r.a.)'e rahibin söylediklerini anlattı. Sonra birlikte Allah'ın Resûlüne (s.a.v.)'e gittiler. Oracıkta müslüman olarak İslâm'a dahil oldu.

Talha b. Ubeydullah (r.a.) İslâm'a ilk giren diğer müslümanlar gibi, müşriklerden pek çok eza ve cefa gördü. Rivâyet edildiğine göre, Nevfel b. Huveylid ki, kendisine “Kureyşin aslanı” derlerdi, adamları ile birlikte Hz. Ebû Bekir ile Hz. Talha'yı yakaladı, onları ipe bağladı ve işkence yaptı. Kendi kabileleri olan Temimoğulları da onlara sahip çıkmadı. Bu hadise sebebiyle Hz. Ebû Bekir ve Hz. Talha'ya (r.a.) birbiri ile bitişikler mânâsına gelen “karînân” lakabı verildi. Bunu namaz kılmasınlar ve dinlerini yaşamasınlar diye yapıyorlardı. Ancak onlar bunlara kulak asmıyorlar ve sabrediyorlardı.

Peygamberimiz (a.s.), Talha'yı Mekke'de Hz. Zübeyr'le kardeş yaptı. Medine'ye hicret ettiğinde de Ebu Eyyup el-Ensarı (r.a.) ile kardeş kıldı. (İbn el-Esir, Üsdü'l Gabe, C. 3, Shf. 84-85)

Sahabeden birisi şöyle anlatıyor: Safa ile Merve arasında dolaşırken; elleri boynuna bağlı ve kalabalık bir grup tarafından takib edilen bir delikanlı gördüm. Etrâfindakilere bu gencin suçunun ne olduğunu sorduğumda bana, bu Talha b. Ubeydullah'tır. Atâlarının yolundan saptı, diye cevap verdiler. Gencin peşi sıra çirkin sözler söyleyerek onu takib eden bir de kadın vardı. Onun Kim olduğunu sordum. Bu gencin annesidir dediler. Fakat Talha (r.a.) bütün bu akıl almaz işkencelere göğüs geriyor. Beni öldürseniz de dînimden dönmem diye karşılık veriyordu.

Talha ve Saîd bin Zeyd (r.a.), Peygamberimiz (s.a.v.) tarafından bir istihbarat çalışması için Medine dışına gönderildikleri için, Bedir gazâsından haberdar olamadılar ve Bedir gazâsına katılamadılar. Fakat vazîfeli olarak gönderildikleri için Bedir ehlinin ecrine ortak olmuşlar, hem de ganîmetlerden kendilerine hisse verilmiştir. (İbn el-Esir, Üsdü'l Gabe, C. 3, Shf. 85)

Hız. Talha (r.a.), Uhud savaşında hazır bulundu ve o gün destanlar yazdı. Zira o gün canını Peygamber efendimizi korumak için tehlikeden tehlikeye attı. Uhudun o zor saatlerinde; sahabenin bir kısmının ye'se düştüğü anlarda yine sahabenin bir kısmı, Peygamberimiz (a.s.)'ın, etrâfında toplanmış ve canlarını siper etmişlerdi. Onlardan bir tanesi de Hız. Talha b. Ubeydullah idi. Peygamberimiz (a.s.), Talha b. Ubeydullah (r.a.)'ın de içinde bulunduğu onüç sahâbî ile bir köşeye çekilmiş idi. O saatleri Hız. Talha (r.a.) şöyle anlatacaktı: "Gördüm ki, Eshâb-ı kiram dağıldı. Müşrikler hücum ettiler ve Resûlullahı (a.s.) her taraftan kuşattılar. Resûlullahın (a.s.)'ın önünden mi, arkasından mı, sağından mı, yoksa solundan mı gelen taarruzlara karşı duracağımı bilemiyordum. Bir önden gelenlere bir arkadan gelenlere koştum onları uzaklaştırdım. Nihâyet dağıldılar. (İbn el-Esir, Üsdü'l Gabe, C. 3, Shf. 84-86)

Sa'd bin Ebî Vakkas (r.a.), o günü anlatırken, "Biz Resûlullahın (a.s.) yanına döndüğümüz zamanlar Hız. Talha (r.a.)'ı hep O'nun etrâfında dönerek çarpıştığını ve kendisini Resûlullah'a (a.s.) kalkan yapıp koruduğunu gördüm." buyurmuştur. Bir ara bayılmış; uyandığında ilk sözü, "Resûlullah ne yapıyor?" olmuştur. Böylece sevgi ve bağlılığın en güzelini göstermiştir. Yaralarını mübarek elleri ile mesheden Peygamberimiz (a.s.), bir yandan da ona şöyle dua buyurmuştu: "Allahım ona şifâ ver, ona kuvvet ver".

Peygamber efendimiz (a.s.),

مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَّنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا

"Müminler içinde Allah'a verdikleri sözde duran nice erler var. İşte onlardan kimi, sözünü yerine getirip o yolda canını vermiştir; kimi de (şehitliği) beklemektedir. Onlar hiçbir şekilde (sözlerini) değiştirmemişlerdir". (Ahzab, 33:23) Âyet-i kerimesinde kastedilen insanların kimler olduğu sorulduğunda, Hız. Talha (r.a.)'ı göstererek; **"İşte bu şehid olmayı bekliyen kişilerdendir."** buyurdu.

(İbn Kesir, Ahzab suresi 23. âyetinin tefsiri)

Hız. Talha (r.a.), Uhud harbi'nden Mekke'nin fethine kadar geçen süre içinde yapılan bütün gazvelere katıldı. Hudeybiye'de yapılan Rıdvan biât'ında da hazır oldu. Mekke'nin fethinden sonra Huneyn gazvesinde yerinde sebat edenlerdendi.

Tebük gazvesi için yapılan hazırlık infakında bütün varlığını ortaya koymuş; bundan dolayı da “Feyyaz” lakabını almıştır. Bu cömertlikleri sebebiyle ayrıca “Talhat-ül-Cûd=Cömert Talha” diye de anılmıştır.

Resûlullah (a.s.)’ın yapmış olduğu ilk ve son hacı olan Veda Haccı’nda da bulunmuş, Veda hutbesini dinlemiştir. Hazreti Ebû Bekir’in halife seçildiğini görünce hemen ona bîat etmiştir. Hz. Ebû Bekir (r.a.) hastalandığında, yerine kimin halife olmasını Hz. Talha (r.a.) ile istişâre etmiş ve Hz. Ömer (r.a.)’i uygun görmüş, “Ömer bu makama en çok lâayık olan zâttır. Cenâb-ı Hak sana müslümanların işini kime terk ettin; derse açık bir alınla ve müsterih olarak, Ömer’e bıraktım dersin” buyurmuşlardır.

Hz. Ömer zamanında şûra meclisi üyeliğinde bulunmuştur. Hz. Ömer (r.a.) her husûsta onun reyine müracaat ederdi. Hz. Ömer (r.a.), vefât etmeden önce halife seçilmek üzere altı kişiyi namzet gösterdiğinde, onlardan bir tanesinin de Hz. Talha (r.a.) olduğunu görüyoruz. Ancak o, kendi namzetliğinden Hz. Osman (r.a.)’in lehine vazgeçti. Hz. Osman seçilince onu canı gönülden destekledi.

Hz. Osman (r.a.)’in evi âsiler tarafından muhasara edilince Hz. Talha da oğullarıyla beraber onu korumak üzere harekete geçti ve günlerce Hz. Osman (r.a.)’i savundu. Hz. Osman efendimiz şehîd edilince Hz. Talha çok üzüldü. Hz. Ali (r.a.), halife seçilince O’na bîat etti. Ancak Hz. Osman’ı şehîd edenlerin derhal cezalarının verilmesini ve kısas yapılmasını istedi. Fakat o günkü şartlarda bu mümkün olmayınca önce Mekke’ye Hz. Âişe vâlidemizin yanına daha sonra da Basra’ya gitti. Ancak kaderin cilvesi Cemel savaşında Hz. Aişe validemizin yanında, Hz. Ali efendimizin de karşısında yer aldı.

Fakat Hz. Ali (r.a.) efendimiz Hem Hz. Talha hem de Hz. Zübeyr’le özel olarak görüştüktan sonra savaş meydanından uzaklaşmak istemiştir. Mervan b. el- Hakem’in atmış olduğu bir ok ile şehid düşmüştür.

Bu konuşma enteresan olduğu için kısaca işaret etmekte fayda mülâhaza ediyoruz. Şöyle ki:

“Hz. Aşe (r.a.) validemizin ordusunun içinde Hz. Talha ve Hz. Zübeyr (r.a.) efendilerimizi gören Hz. Ali (r.a.) efendimiz, onlara seslenerek öne çıkmalarını söyledi. İkisi de öne çıkınca, ince Hz. Talha’ya, “Ey Talha, sen kendi gelinini evde bıraktın da Allah’ın Rasulünün gelini ile savaşmaya mı geldin?” dedi. Hz. Zübeyr (r.a.)’e de, “Ey Zübeyr, Allah adına rica ediyorum hele bir hatırla hele, biz falanca mekanda idik Allah’ın Rasûlü (s.a.v.) uğramış ve bir ara sana “Ey Talha, Ali’yi seviyor musun? diye sormuştu. Sen de “Ali’yi nasıl sevmem, o benim amca ve dayı oğlum ayrıca da din kardeşim” diye cevap vermiştin. Allah’ın Rasûlü bunun üzerine sana, “Vallahi sen haksız olduğun halde Ali ile savaşacaksın” buyurmuştu”. Hz. Zübeyr (r.a.) bunun üzerine, “Evet şimdi hatırladım, unuttuğum, vallahi seninle savaşmayacağım” dedi. Arkasından da her ikisi de harp meydanından ayrıldılar. Ancak fitneciler tarafından şehit edildiler. Hz. Zübeyr (r.a.)’i Amr b. Cürmüz, Hz. Talha (r.a.)’ı da Mervan b. El-Hakem şehit etti. Cenaze namazlarını kıldırdıktan sonra onlara dua etti ve ben, Talha ve Zübeyr inşaallah Allah’ın şu âyetinde anlattığı insanlardan oluruz buyurdu ve âyeti okudu:

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِّنْ غَلٍّ إِخْوَانًا عَلَىٰ سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ

“Biz, onların gönüllerindeki kini söküp attık; onlar artık köşkler üzerinde karşı karşıya oturan kardeşler olacaklar”. (Hicr sûresi, 15:47)

Sonra da “Şu kulaklarım işitti ki, Peygamberimiz (a.s.), şöyle buyurdu:

“Talha ve Zübeyr cennette benim komşularım olacaklardır”. (Halid Muhammed Halid; Ricalün Havle’r Rasûl, 226-227)

Hz. Ali (r.a.) efendimiz harp meydanını gezerken Hz. Talha’yı maktuller (ölenler) arasında görünce çok üzölmüş ve ağlamış, kucağına almış, yüzündeki toprakları silmiş ve şöyle söylemişti:

“Ey Ebû Muhammed (Talha) semânın yıldızları altında seni toprağın üzerinde serilmiş olarak görmek bana pek ağır geldi, beni kalbimden vurdu. Keşke yirmi yıl önce öleydim”.

Vefâtından yirmi yıl sonra kızı Âişe bir gece rüyasında Hazreti Talha’yı görür. Ona “Yâ Âişe kabrimin bir tarafından sızan su bana eziyet veriyor, beni buradan çıkar da başka yere defn et”, der. Bunun üzerine kızı Âişe çok üzölür. Akrabalarından bazılarını alarak kabrini açarlar. Sızan sudan dolayı vücûdunun bir tarafı hafif yeşillenmiş ise de, diğer yerleri yeni defn edilmiş ve bir kılına dahi zarar gelmemiş olduğu halde bulurlar. Buradan alarak bir başka kabre naklederler. (İbn el-Esir, Üsdü’l Gabe, C. 3, Shf. 88)

Hz. Talha (r.a.), ahlâk, edeb ve fazîlet bakımından çok yüksek idi. Kalbi Allahu Teâlâ’nın korkusuyla ve Resûlünün muhabbetiyle doluydu. “Talhatu’l Cûd=Cömert Talha” lakabına lâıyk olmuş bir insan idi. Susuzluk Arabistan yarım adasında hep problem idi. Onun için de su kuyuları açmak önemli idi. Hz. Talha bu konuda da önde idi. Tebük gazvesi için yapılan hazırlıklarda malının tamamını Peygamber ordusunun iaşesine sarfetti. Günlük gelirin bin altın civarında olduğu bilinmektedir. Bu serveti ile öksüzleri gözetir; fakîrlerin ihtiyâçlarını görür, biçarelere yardım eder, paraya ihtiyâcı olanlara destek verirdi. Kabilesi olan Teym oğullarının bütün muhtaçları, onun yardımları altında idi. Onların bekârlarını evlendirir, borçlularının borçlarını öderdi. Peygamberimizin vefatından sonra servetini “Ezvac-ı Tahirat”ın (Peygamberimizin eşleri) emirlerine amade kılmıştı. Medine’ye gelenler onun evinde misâfir edilirdi. Kendisinden bir şey beklendiğinde onu yerine getirmedeği görölmemiştir.

Hz. Talha (r.a.), son derece sevimli bir insandı. Orta boylu, geniş göğüslü, yakışıklı idi. İsrâf ve aşırılığa kaçmadan iyi giyinirdi. Onun güzel ahlâk sahibi olduğunun bir misâli şudur: Eshâb-ı kiramdan bir çoğu Ümmî Ebân hatunla evlenmek istemiş; fakat o, hiç biri ile evlenmeyi kabul etmemişti. Hz. Talha (r.a.), evlenme teklifinde bulununca, onun teklifini kabul etti. Sebebi sorulunca da şunları söyledi: “Onun ahlâkını bilirim. Evine girerken güler yüzle girer, evinden çıkarken mütebessim olarak çıkar. Kendisinden istenildiğinde verir, kendisine bir iyilik yapıldığı zaman teşekkür eder. Bir kusur görünce affeder.”

عَنْ سَهْلِ بْنِ يُونُسَ بْنِ سَهْلِ بْنِ مَالِكِ الْأَنْصَارِيِّ ، عَنْ أَبِيهِ ، عَنْ جَدِّهِ ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ، قَالَ : " لَمَّا قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ حَجَّةِ الْوَدَاعِ صَعَدَ الْمُنْبَرِ ، فَحَمِدَ اللَّهُ تَعَالَى وَأَثْنَى عَلَيْهِ ، ثُمَّ قَالَ : يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ أَبَا بَكْرٍ لَمْ يَسْؤُنِي قَطُّ ، فَأَعْرِفُوا ذَلِكَ لَهُ ، يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَاضٍ عَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ ، وَعُثْمَانَ بْنِ عَفَّانَ ، وَعَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ، وَطَلْحَةَ بْنِ عُبَيْدِ اللَّهِ ، وَالزُّبَيْرِ بْنِ الْعَوَّامِ ، وَسَعْدِ بْنِ مَالِكٍ ، وَعَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنِ عَوْفٍ ، وَالْمُهَاجِرِينَ الْأَوَّلِينَ ، فَأَعْرِفُوا ذَلِكَ لَهُمْ ، يَا أَيُّهَا النَّاسُ ، إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى قَدْ غَفَرَ لِأَهْلِ بَدْرٍ وَالْحَدِيثِيَّةِ ، يَا أَيُّهَا النَّاسُ احْفَظُونِي فِي أَخْتَانِي

وَأَصْهَارِي ، وَفِي أَصْحَابِي ، لَا يُطَالِبَتُّكُمُ اللَّهُ بِمَظْلَمَةٍ أَحَدٍ مِنْهُمْ ، فَإِنَّهَا لَيْسَتْ تَذْهَبُ ، يَا أَيُّهَا
النَّاسُ ارْفَعُوا أَلْسِنَتَكُمْ عَنِ الْمُسْلِمِينَ ، وَإِذَا مَاتَ الرَّجُلُ فَلَا تَقُولُوا إِلَّا خَيْرًا " . ثُمَّ نَزَلَ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

Sehl b. Yusuf b. Malik el-Ensârî (r.a.) babasından, o da dedesinden rivayet ederek şunları söylemiştir: Peygamberimiz (a.s.) Veda haccından döndükten sonra minbere çıktı; hamdü senadan sonra sözlerine şöyle devam buyurdu: “Ey insanlar şunu şöylece bilirsiniz ki, Ebu Bekir bana asla kötülük yapmaz. (Ben ondan razıyım). Bunu ona bildiriniz. Ey insanlar ben Ömer, Ali, Osman, Talha, Zübeyr, Sa’d, Sa’ûd ve Abdurrahmân bin Avfdan râzıyım. Bunu onlara bildirin. Ey insanlar Allahü teâlâ Bedr ehlini ve Hudeybiye ehlini bağışladı. Ey insanlar Eshâbım kayınpederlerim (Hazreti Ebû Bekir ve Ömer) ve dâmâdlarım (Hazreti Osman ve Ali) Hakkında bana riâyet ediniz. Hiç biriniz onlardan hak talep etmesin. Çünkü o haklar öyle haklardır ki, yarın kıyâmet günü bağışlanmazlar. E insanlar, dillerinizi müslümanlara kötü sözler söylemekten alıkoyunuz. Bir insan ölünce onun hakkında hayırdan başka söz söylemeyiniz“. Peygamberimiz (s.av.) sonra minberden indi”. (Taberanî, el-Mu’cemü’l Kebîr, 2/5, shf. 365, H. No: 5509-5512)

Cenab-ı Hak onların hepsinden razı olsun, şefaatlarına nail eylesin..

Alınacak Dersler:

1. Cennete giden yol, iman, salih amel ve ölünceye kadar bu vasıfta yaşamaya bağlıdır.
2. Fitne büyük bir beladır. Cennetle müjdelenmiş insanlar bile etkisi altında kalabilir.
3. Zenginlik tevazu ve cömertlikle birleşirse insanın cennete kavuşması kolaylaşır.

Ödev:

- Hz. Talha (r.a.) efendimizin hayatını Asım Köksal’ın İslam Tarihi kitabından okuyunuz ve evinizde müzakere ediniz.